

ISLOMDA JAMIYAT RIVOJLANISHIDA VAQTNI O'RNINI

Turg'unboyev Anvarjon Adhamjon o'g'li

OSIYO XALQARO UNIVERSITETI Pedagogika va psixologiya yo'nalishi mutaxassisligi

MM8-PP-22 guruh magistranti

Annotatsiya

Ushbu maqola Islom doirasidagi ijtimoiy rivojlanish sharoitida vaqtning ahamiyatini o'rganadi. U Islom sivilizatsiyasidagi vaqtning tarixiy, madaniy va falsafiy o'lchovlarini o'rganadi, vaqt tushunchasi asrlar davomida musulmon jamiyatlarining o'sishi va evolyutsiyasiga qanday ta'sir qilganini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar

Islom, taraqqiyot, jamiyat, zamon, taraqqiyot, o'zgarish, an'ana, zamonaviylik, islom axloqi, islom tarixi, islom sivilizatsiyasi.

Vaqt har doim insoniyat tarixi va jamiyat taraqqiyotini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynagan. Islom kontekstida vaqt alohida ahamiyatga ega, chunki bu nafaqat xronologik taraqqiyot o'lchovi, balki jamiyatlarning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi dinamik kuchdir. Ushbu maqola Islom tamoyillari, axloq qoidalari va tarixiy istiqbollari doirasida jamiyat taraqqiyotida vaqtning ko'p qirrali rolini o'rganadi. Bu Islomning vaqt haqidagi tushunchasi musulmon jamiyatlarining o'sishi va o'zgarishiga qanday hissa qo'shganiga oydinlik kiritishga qaratilgan.

Islomda jamiyat taraqqiyotida vaqtning rolini o'rganish uchun biz Islomiy matnlar, tarixiy yozuvlar va zamonaviy stipendiyalarga asoslangan multidisipliner yondashuvni qo'llaymiz. Vaqt boshqa madaniyat va dinlarda bo'lgani kabi Islomda ham jamiyat taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi. Islom ta'limotlari vaqtning boshqarish, vaqtdan to'g'ri foydalanish va hayotning turli jabhalarida vaqtinchalik o'lchovni tan olish muhimligini ta'kidlaydi. Islomda jamiyat taraqqiyotida vaqtning roli va uning ahamiyati borasida ba'zi muhim jihatlar:

- **Namoz vaqtlari:** Islom vaqtini boshqarishning eng asosiy jihatlaridan biri bu kundalik namozlarni belgilangan vaqtlarda bajarishdir. Islomda besh vaqt namoz bor va ularning har birining o'ziga xos vaqti bor, tongdan (bomdod) kechgacha (Isha). Ushbu ibodatlar musulmonning kundalik hayotida ruhiy va vaqtinchalik langar bo'lib xizmat qiladi, kun davomida Alloh bilan birga bolishni aks ettiradi va Alloh bilan aloqani ta'minlaydi.
- **Ramazon oyida ro'za tutish:** Muqaddas Ramazon oyi Islom taqvimida muhim davr hisoblanadi. Bu oy davomida musulmonlar subhdan quyosh botguncha ro'za tutadilar, oziq-ovqat, ichimlik va jinsiy aloqadan voz kechadilar. Bu ro'za nafaqat diniy majburiyat, balki o'z-o'zini tarbiyalash, nafsni chiniqtirish, Allohga bandalikni oshkor qilish va inson salomatligini mustahkamlash vaqtidir.
- **Iyd tantanalari:** Ramazon ro'zasidan keyin musulmonlar Iyd Al-fitri nishonlaydilar. Ushbu bayram ro'zaning tugashini anglatadi va jamoat namozlari, ziyofatlar va xayriya ishlari uchun vaqtidir.

Bu-boshqalarga xayru saxovatni baham ko'rish va ularga g'amxo'rlik qilish, ijtimoiy birdamlikni targ'ib qilish muhimligini kuchaytiradi.

- Juma namozi (Jum'a): juma Islomda alohida kun hisoblanadi va musulmonlar juma kuni jamoat namoziga yig'ilishadi. Bu jamoat ibodatining ahamiyati va Islom ta'limoti haqida mulohaza yuritish uchun haftalik eslatma bo'lib xizmat qiladi. Juma xutbasi (xutba) ko'pincha axloqiy va axloqiy masalalar bo'yicha ko'rsatmalar berib, zamonaviy ijtimoiy muammolarni hal qiladi.
- Hayot shakllari: Islom hayotning tug'ilishdan o'lingacha bo'lgan bosqichlarini tan oladi va har biri uchun o'ziga xos marosim va ko'rsatmalarni belgilaydi. Bularga nom berish marosimlari, sunnat, nikoh va dafn marosimlari kiradi. Ushbu tadbirlarning har biri ma'lum vaqtlarda o'tkaziladi va Islomiy qadriyatlar va jamoat rishtalarining ahamiyatini mustahkamlashga xizmat qiladi.
- Haj va Umra: Makkaga Haj ziyorati Islomning besh ustunlaridan biri bo'lib, yilning ma'lum bir vaqtida (Zulhijja) sodir bo'ladi. Dunyo bo'ylab millionlab musulmonlar ushbu hajni bajarish uchun yig'ilib, musulmonlar jamoasining birligini mustahkamlaydilar va barcha insonlar teng ekanligini ifodalaydi.

Islomda vaqt shunchaki xronologik o'lchov emas, balki chuqur ma'naviy va ijtimoiy qurilishdir. Bu kundalik hayot uchun asos yaratadi, jamoatchilik birdamligini rivojlantiradi, axloqiy xulq-atvorni targ'ib qiladi va o'zini takomillashtirishga undaydi. Islom tamoyillariga ko'ra vaqtdan to'g'ri foydalanish individual va ijtimoiy rivojlanish uchun zarur deb hisoblanadi. Muhokama:

Islom doirasidagi an'analar, moslashish va axloq o'rtasidagi dinamik o'zaro bog'liqlik asrlar davomida musulmon jamiyatlarining rivojlanishiga hissa qo'shdi. Musulmon sivilizatsiyalari ilm-fan, falsafa va san'atning rivojlanishi bilan ajralib turadigan gullab-yashnagan davrlarga, shuningdek turg'unlik yoki pasayish davrlariga guvoh bo'lishdi. Rivojlanishdagi bu tebranishlar ko'pincha jamiyatlarning madaniy va diniy e'tiqodlari doirasidagi vaqtinchalik o'lchovlardan qanchalik samarali foydalanishi bilan bog'liq.

Xulosalar:

- Vaqt Islomda o'ziga xos ahamiyatga ega va uni tushunish musulmon jamiyatlarining rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ilohiy vaqt tushunchasi, an'analarni saqlash, moslashish va yangilik qobiliyati va vaqtinchalik axloq birgalikda Islom sivilizatsiyalari traektoriyasiga ta'sir qiladi. Vaqtning rolini tan olish va o'z harakatlarini Islom tamoyillariga moslashtirishga intilish orqali musulmon jamiyatlari o'zlarining boy madaniy merosiga asoslangan holda zamonaviylik muammolarini hal qilishda davom etishlari mumkin.
- Islomiy vaqt tushunchalarining zamonaviy ahamiyatini o'rganish uchun Islomiy jamoalar ichida doimiy stipendiya va muloqotni rag'batlantirish.
- Kundalik hayotda mas'uliyatli vaqtni boshqarish va axloqiy xulq-atvorning muhimligini ta'kidlaydigan ta'lim tashabbuslarini targ'ib qilish.

Xulosa qilib aytganda, Islomda vaqt shunchaki xronologik taraqqiyotning o'lchovi emas, balki jamiyat taraqqiyotini shakllantiruvchi dinamik kuchdir. Islom axloqi va urf-odatlar doirasidagi vaqtinchalik o'lchovlarni qabul qilish musulmon jamiyatlariga madaniy va diniy o'ziga xosligini saqlab, zamonaviy dunyo muammolarini hal qilishga imkon beradi.

ResearchGate

ADVANCED SCIENCE INDEX

SEMANTIC SCHOLAR

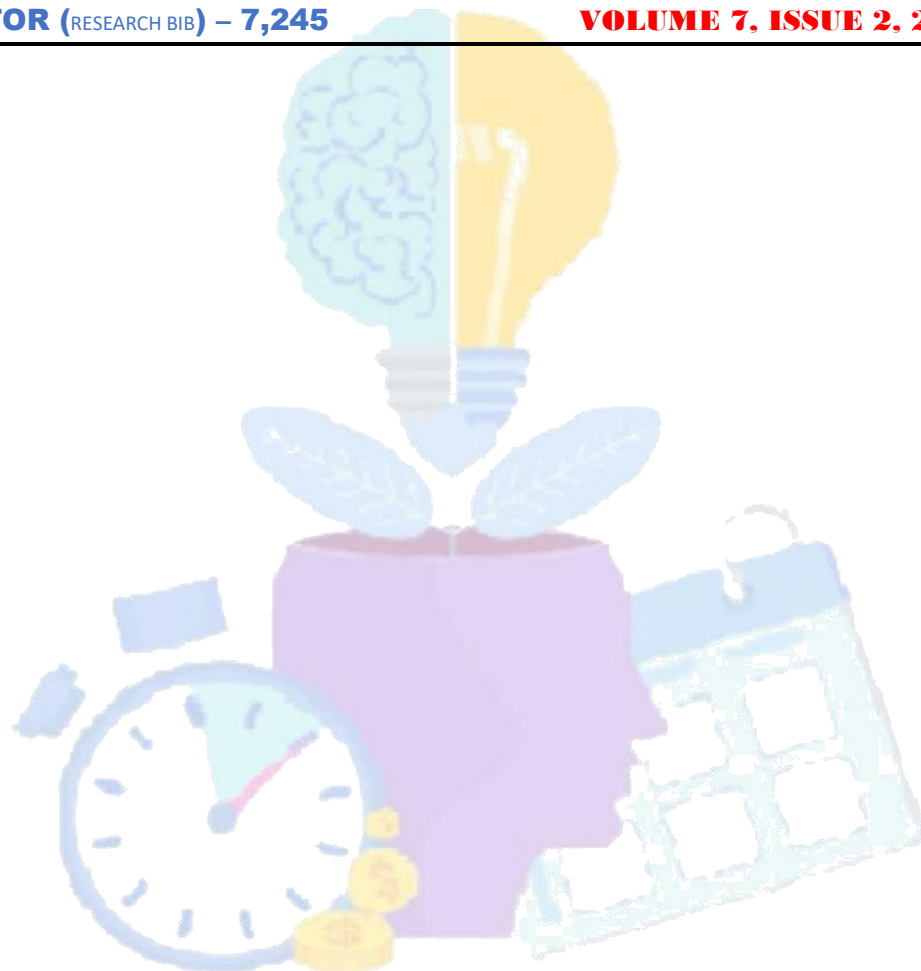
Crossref

TOGETHER WE REACH THE GOAL

IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 7,245

VOLUME 7, ISSUE 2, 2024

WORDLY KNOWLEDGE